

Přednáška (Narušená komunikační schopnost)

Chodí esemesky, desítky esemesek, paní Tolarová, tak zkusíme odpovědět alespoň na některé. Dobrý den, kolik let musím mít pojištění, když jsem ročník šedesát jedna a do důchodu bych měl odcházet desátého dvanáctý dvacet pět, děkuji za odpověď, Jirka z Domažlic. Tady platí pravidlo minimálně

odpracovat třicet pět let doby pojištění, a to za předpokladu, že se nám nezmění zákon o důchodovém pojištění. Dobře. Jsem ročník sedmdesát dva, mám tři děti, kdy půjdu do důchodu? To je typická otázka, těch tady je spousta, zkusíme tento případ alespoň odpovědět. Pokud se nám

PŘEDNÁŠKA (NARUŠENÁ KOMUNIKAČNÍ SCHOPNOST)

Tak jo, tak můžeme začít. Můžeme začít, tak jak jste říkal. Zkusím, jo? Můžu?

Ano. Jedu.

Vývojová nemluvnost neboli dysfázie je specificky narušený vývoj řeči, projevující se ztíženou schopností nebo neschopností naučit se verbálně komu... (*změní dikci*) naučit se verbálně komunikovat, i když podmínky pro rozvoj řeči jsou přiměřené. Vzniká jako následek poruchy centrálního zpracování řečového signálu. Postižení je tím lokalizováno do centrální sluchové oblasti řečových center. Zasahuje celou centrální korovou oblast a podle vážnosti postižení se pak manifestuje různou hloubkou příznaků od dysfatické symptomatiky po úplnou nemluvnost. Získaná orgánová ne... (*změní dikci*) získaná orgánová nemluvnost neboli afázie... je narušení již vyvinuté schopnosti porozumění a produkce řeči. Vzniká po organickém poškození, zpravidla levé mozkové hemisféry a nejčastější příčinou jsou cévní mozkové příhody, úrazy hlavy, nádory mozku či degenerativní onemocnění. Uvedená porucha komunikace se v převážné míře týká dospělé populace, ale setkáme se s ní i u pacientů mladších a v dětském věku. Pak tady máme ještě... patlavost neboli dyslalie. Patlavost neboli dyslalie je neschopnost používat jednotlivé hlásky nebo skupiny hlásek v komunikač... ach... ještě jinak... je patlavost... eh... pardon... patlavost neboli dyslalie je neschopnost používat jednov... (*přeřekne se*) eh... patlavost neboli dyslalie je neschopnost používat jednotlivé hlásky nebo skupiny hlásek v komunikačním procesu podle příslušných jazykových norem. Hláška

je tvořena na nesprávném místě, pacient hlásku vynechává nebo ji nahrazuje hláskou jinou. Jde o nejčastější poruchu řeči u dětí. U řeči zcela nesrozumitelné pro mnoho výslovnostních vad mluvíme o tetismu... o tetismu. Jedná se o velmi vážnou patlavost řeči narušující společenské přizpůsobení... (*změní dikci*) jedná se o velmi vážnou patlavost řeči narušující společenské přizpůsobení postiženého a jeho celkový osobnostní rozvoj... uff, to je... hmmm... (*změní dikci*) jedná se o velmi vážnou patlavost řeči narušující společenské přizpůsobení postiženého a jeho celkový osobnostní rozvoj, souhlásky jsou nahrazovány většinou hláskou T a vyslovované samohlásky jsou nejasné. (*polohlasem*) Nejčastější typy dyslalie: Hláška K je nahrazována hláskou T; kakao – tatao; kokakola – totatola. Hláška T je nahrazována hláskou K; tatínek – kakínek. Hláška D je nahrazována hláskou G; dodávka – gogávka. Hláška G hláskou D; guma – duma. Chybí řada... (*odkašle si*) pardon... chybí řada Ě, Ď, Ň; hodiny... hodiny tikají – hodiny tykají... to si musím podtrhnout... chybí řada Ě, Ď, Ň; hodiny tikají – hodiny tykají. Pok... (*smích*) pokud ne... (*změní dikci*) pokud neumí Ě, Ď, Ň, často nepoužívá ani sykavky tupé řady Š, Ž, Č. Chybí řada Š, Ž, Č... často nepoužívá ani sykavky tupé řady Š, Ž, Č. Chybí řada Š, Ž, Č; kočička – kocicka; žába – zába. Používání hlásky T místo řad... (*změní dikci*) místo řady... místo řady... S, Z, C; cibule – tibule; zvonek – dvonek... zvonek – tvonek... zvonek – tvonek. Používání hlásky Ě místo řady Š, Č, Ž... aha, jasně...

tady je to tvrdé a tady je to měkké. Používání hlásky T místo řady S, C, Z. Používání hlásky Ě místo řady Š, Č, Ž; kočička – koťka; žába – tába. Nediferencované sykavky obou řad; ostré S, C, Z a tupé Š, Č, Ž. (*zarazí se; podívá se do kamery*) Takhle je to vynikající, pokračujme!

Chcete přečíst všechny ty čtyři papíry?

No, takhle je to vynikající. Pojdme dále.

(*smích*) Já totiž protože to trochu už jsem si přečetla, tak to trochu už umím, ale potom ta poslední, předposlední a poslední stránka, to bude ještě asi zajímavější, protože to opravdu neumím.

Ne, je to takhle úplně výborný.

Dobře ... uff... tak kde to... kde jsme to skončili? Jo! Nediferencované sykavky obou řad; ostré S, C, Z a tupé Š, Č, Ž... eh... houby... ostré S, Z, C a tupé Š, Ž, Č. Hlásky C, Č jsou nahrazovány hláskami S, Š... S, Š; cibule – sibule; kočka – koška. Hláška L je vynechávána nebo nahrazena jinou hláskou... hláška L... hláška L je vynechávána nebo nahrazena jinou hláskou; lampa – ampa, uampa, vampa, jampa. Hláška R je vynechána nebo nahrazena ji... hláška R... jéžiši kriste... hláška R je vynechána... takže... hláška L je vynechána nebo nahrazena jinou hláskou; lampa – ampa, uampa, vampa, jampa. Hláška R je vynechána nebo nahrazena jinou hláskou; ruka – uka, vuka, juka. Hláška Ř... hláška Ř... (*smích*) ještě ho tak umět říct... hláška Ř je nahrazena sykavkou obou řad nebo V, F; řepa – šepa, zepa, fepa. Nesprávná výslovnost specificky české hlásky Ř se označuje jako rotacismus bohemicus. Jelikož alveolární vibranta

R patří k artikulačně nejobtížnějším hláskám, patří rotacismus k nejčastějším vadám řeči. Rotacismus! (*odkašle si*). Kok... (*odkašle si*) koktavost, balbuties... koktavost, balbuties, je porucha plynulosti řeči, patrná především v dialogu. U počínajících a lehkých forem se může projevovat opakováním prvních hlásek a slabik ve slově. U středně těžkých forem pak tvrdými hlasovými začátky a protahováním slabik. U těžkých forem se objevují takové obtíže... (*změní dikci*) u těžkých forem se objevují takové obtíže a bloky, kdy pacient již téměř není schopen se domluvit, jeho snaha o komunikaci bývá často provázena nadměrným úsilím – tiky, záškuby hlavy i těla – a vegetativními projevy – nadměrné pocení, červenání se, zvýšený krevní tlak. U těchto těžkých forem koktavosti se při nesprávném a necitlivém působení okolí může vyvinout až logofobie, kdy pacient rezignuje na snahu o překonávání opakovaných těžkostí v komunikaci, vyhýbá se jí, uzavírá se do sebe a raději nemluví vůbec. Řeč koktavých je doprovázena velkým svalovým úsilím. Pro koktavého je mluvení velmi citově náročnou situací. Koktavost se neprojevuje při šeptání, zpěvu a někdy ani tehdy, mluví-li si koktavý sám pro sebe o samotě. Breptavost neboli tumulus sermonis. Breptavost, na rozdíl od ko... (*přerekne se*) breptavost, na rozdíl od koktavosti... (*smích*) breptavost, na rozdíl od koktavosti, nepůsobí pacientovi žádné psychické a komunikační potíže. Řeč je enormně rychlá, artikulace nedbalá, často pacientovi z těchto důvodů není rozumět. Jestliže je zrychlení tempa řeči výrazné a pacient ho nezvládá, mohou se objevit

projevy podobné jako u koktavosti – opakuje první slabiky ve slově, popřípadě celá slova, vytváří tlak na první hlásky slov P, B, K. U těchto pacientů se neprojevují obavy z reakce okolí na jejich nápadně pře... to je důležité... u těchto projevů... u těchto pacientů se neprojevují obavy... u těchto pacientů se nepro... eh... (*změní dikci*) u těchto pacientů se neprojevují obavy z reakce okolí... neprojevují se... neprojevují se obavy... z reakce okolí. U těchto pacientů se neprojevují obavy z reakce okolí na jejich nápadně přerušovaný řečový projev. (*změní dikci*) U těchto pacientů se neprojevují obavy z reakce ok... ano! Ano! U těchto pacientů se neprojevují obavy... u těchto pacientů se neprojevují obavy z reakce okolí na jejich nápadně přerušovaný řečový projev. Oněmění neboli mutismus je ří... (*přerekne se*) ehm... je získaná ztráta řeči na funkčním pokla... (*přerekne se*) na... na... ehm... (*změní dikci*) oněmění neboli mutismus je získaná ztráta řeči... totální mutismus... (*šeptá*) totální... je získaná ztráta řeči na funkčním podkladě, která není podmíněna organickým poškozením centrální nervové soustavy. Jde o nepřítomnost či ztrátu řečových projevů, které se objeví po ukončeném vývoji řeči a jedinec je schopen komunikovat. Neschopnost verbálně komunikovat... (*šeptá*) tady si udělám odsazení... neschopnost... (*změní dikci*) neschopnost verbálně komunikovat se váže na různé společenské situace... ach... ještě jednou... neschopnost verbálně komunikovat se váže na různé společenské situace včetně... ach... ještě jednou... společenské situace, osoby, prostředí... jasně... (*změní*

paní Blanka po ženě, která ji a dceru s vnučaty vytáhla po těžké autonehodě z automobilu a včera se poprvé setkala a my byli u toho. Až dozpívá Verona, povím vám víc. Do tvý řeky zvolna vplouvám, do hlubin mě táhne proud, ve tvým nitru brázdím tmou. Do nejvyšších výšin stoupám, na tělo se lepi

PŘEDNÁŠKA (NARUŠENÁ KOMUNIKAČNÍ SCHOPNOST)

dikci) neschopnost verbálně komunikovat se váže na různé společenské situace včetně školy, ale i na so... (*přerekne se*) ale i na osoby... včetně školy, ale i na osoby a prostředí – lékař, ordinace, mateřská škola. Často se jedná o stav přechodný... často se jedná o stav... často se jedná o stav přechodný, kdy jedinec nemůže komunikovat verbálně... přechodný, kdy jedinec nemůže... no ale to tady taky nemůže předtím komunikovat přece verbálně... jasně, takže to tam spojíme... (*změní dikci*) často se jedná o stav přechodný, kdy jedinec nemůže komunikovat verbálně, což nahrazuje komunikací neverbální. Totální... (*šeptá*) doufám, že to tak je teda... aha... jasně... tak ne... (*změní dikci*) často se jedná o stav přechodný... kdy komun... (*přerekne se*) kdy jedinec nemůže komunikovat verbálně, což nahrazuje komunikací neverbální. Totální mutismus... (*odkašle si*) lze charakterizovat tak, že jedinec nekomunikuje s žádnou osobou ani v žádných situacích. Charakteristickým znakem totálního mutismu je snaha o verbál... o... (*změní dikci*) je snaha o verbální komunikaci, která se v důsledku psychického bloku neuskuteční. Charakteristickým znakem totálního mutismu je snaha o verbální komunikaci, která se v důsledku psychického bloku neuskuteční. Chybí i jakékoli jiné zvukové projevy, které doprovázejí... (*změní dikci*) i jiné zvukové projevy, které doprovázejí... tady si přidám například... můžu si přidat například? (*odkašle si*) Které doprovázejí například kýchání, kašel nebo dýchání. Totální mutismus většinou vzniká jako důsledek duševního traumatu, může se vyskytnout

mráz, černý nebe spálí nás. Vůni tvých slov váhou nezměřím, krví v žilách proudí, já ji nevěřím. Dlouhou prázdnou tmou, pouhou láskou tvou, osvětiš můj stín, mou tvář. Dlouhou prázdnou tmou, pouhou láskou tvou, procitíš můj splín, můj pláč. Nocí se ti do snů vloupám, niterního království,

v koutu duše můžem spát. Ranní rosu ve vlasech houpám, pramen touhy nechám vřít, ze svých dlaní zkouším pít. Vůni tvých slov váhou nezměřím, krví v žilách proudí, snad jim uvěřím. Dlouhou prázdnou tmou, pouhou láskou tvou, osvětiš můj stín, mou tvář. Dlouhou prázdnou tmou, pouhou

PŘEDNÁŠKA (NARUŠENÁ KOMUNIKAČNÍ SCHOPNOST)

jako součást symptomatologie psychiatrického onemocnění... takže duševní trauma... psychiatrické onemocnění... elektivní mutismus... může se vyskytnout jako součást symptomatologie psychiatrického onemocnění nebo se vyvinout z elektivního mutismu. Jedinec s elektivním mutismem se verbálně projevuje jen v určité skupině lidí nebo za určitých situací. Je však mylné se domnívat, že si danou skupinu lidí či situace, ve kterých se bude verbálně projevovat, jedinec vědomě vybírá. Surdomutismus... surdomutismus se objevuje velmi zřídka. Vzniká jako hysterický projev labilní oso... vzniká jako hysterický projev... (*změní dikci*) velmi zřídka. Vzniká jako hysterický projev labilní osobnosti. Jde o spojení... (*změní dikci*) jde o spojení projevů mutismu s... ano... surdomutismus se objevuje velmi zřídka. Vzniká jako hysterický projev labilní osobnosti. Jde o spojení projevů mutismu s ohluchnutím. Je však zachována velmi dobrá schopnost ode... (*přerekne se*) je však zachována velmi dobrá schopnost odezírat. Dysartrie je motorická porucha řeči. To znamená, že je narušena schopnost tvořit artikulovanou řeč... (*změní dikci*) to znamená, že je narušena schopnost tvořit artikulovanou řeč, ale užití jazyka jako systému, který v sobě zahrnuje například informace o gramatických pravidlech a významech slov, narušeno není. Pacient s dysartrií tedy nemá na rozdíl od pacienta s afázií obtíže jazykové a nemá ani narušenu schopnost rozumět tomu, co čte. Dysartrie je charakterizována... (*změní dikci*) dysartrie je charakterizována špatnou... dysartrie je charakterizována špatnou ar...

ach jo... dysartrie je... dysartrie je charakterizována špatnou artikulací a je důsledkem onemocnění nervové soustavy, které brání kontrole například nad hrdlem, jazykem, rty či plícemi. Přítomné jsou často i potíže s polykáním – dysfagie. Vývojovou i získanou dysartrii definujeme jako vývojové i získané obtíže při hláskování, vyslovování (nikoli výslovnosti, kdy jsou porušeny jen některé hlásky), narušena je i proz... tady bych si pak opravila větu teda... to potom se domluvíme... pokud pacient není schopen tvořit artikulovanou řeč vůbec, označuje se tato porucha jako anartrie... anartrie. Poruchy hlasu neboli dysfonie vymezujeme jako patologické změny v individuální struktuře hlasu... dysfonie... vymezujeme jako patologické změny v individuální struktuře hlasu, změny v jeho akustických kvalitách, způsobu tvoření a používání, přičemž se v hlase... přičemž se... přičemž se v hlase mohou vyskytnout i různé vedlejší zvuky. Poruchy hlasu definujeme jako... deviaci... poruchy hlasu definujeme jako deviaci v kvalitě, výšce, síle nebo ve flexibilitě hlasu a jejich vzájemnou kombinaci. Rozlišujeme osm základních symptomů dysfonie: Chrapot. Vzniká buď změnou hmoty hlasivek (dochází k nepravidelnému kmitání – rozdíl může být ve frekvenci a amplitudě...

Já vás zastavím jenom, protože mně dochází tady... Materiál?

Materiál.

(pauza)

Tak já jedu.

No vlastně... aha... už jedete.

láskou tvou, procítíš můj splín, můj pláč. Dlouhou prázdnou tmou, pouhou láskou tvou, osvítilš můj stín, mou tvář. Dlouhou prázdnou tmou, pouhou láskou tvou, procítíš můj splín, můj pláč. Z auta obráceného na střechu stoupal dým, zevnitř se ozýval dětský pláč. Na předních sedadlech ležely dvě

Anebo vy jste chtěla něco?

Já jsem chtěla říct jenom, že vlastně tady vidíte... přípravu myšlenkovýho... no protože on člověk musí... eh... text si můžete vlastně připravit buď v duchu, to znamená, že to nahlas nečtete, což taky jde. Anebo si to *číst* a přitom se zamýšlet nad tím co čtete, jo. A to teďka vlastně dělám já, že si to čtu, ale ještě nevím, co přijde... to... proto se zasekávám, protože teprve mě dochází, co vlastně čtu, a samozřejmě, že mi dochází, že to čtu třeba nelogicky. To znamená, že si zároveň snažím zafixovat... ne že by se mně to pak podařilo, to teda nevím jako... to doufám, že se mi to podaří... zafixovat logiku toho textu, logiku toho čtení no... tak jo, tak můžu začít od?

Disfonie.

Jo... poruchy hlasu neboli dysfonie vymezuje... (*změní dikci*) vymezujeme jako patologické změny v individuální struktuře hlasu, změny v jeho akustických kvalitách, způsobu tvoření a používání, přičemž se v hlase mohou vyskytnout i různé vedlejší zvuky. Poruchy hlasu definujeme jako deviaci v kvalitě, výšce, síle nebo ve flexibilitě hlasu a jejich vzájemnou kombinaci. Rozlišujeme osm základních symptomů dysfonie: Chrapot. Vzniká buď změnou hmoty hlasivek (dochází k nepravidelnému kmitání – rozdíl může být ve frekvenci a amplitudě)... (*hluboce vydechne*) chrapot. Vzniká buď změnou hmoty hlasivek, dochází k nepravidelnému kmitání, rozdíl může být ve frekvenci a amplitudě... to bude teda těžký přečíst tohle to... tady totiž ztratím ten... ten význam... nebo změnou závěru hlasivkové šterbiny. Způsobuje insufi...

ženy a dveře nešly otevřít. Tak tohle utkvělo v paměti Martině Andrlíkové, která nakonec za pomoci dalšího řidiče vězněné lidi z auta vytáhla. Už se ale nedozvěděla, jak to s nimi dopadlo. O své záchránkyni nevěděly nic ani ženy z rozbitého automobilu, i když se ji snažily najít. Nakonec

PŘEDNÁŠKA (NARUŠENÁ KOMUNIKAČNÍ SCHOPNOST)

(přeřekne se) insuficienci... způsobuje insuficienci... to si ještě tady přepíšu... in... su... fi... ci... en... ci... způsobuje insuficienci hlasivek. Hlas se šelestem – je důsledkem hlasivkové insuficience a projevuje se jako neschopnost povědět celou větu bez doplnění vzduchu pomocí nového nádechu. Hlas je hůře slyšitelný v hlučném prostředí, což způsobuje sníženou až nedostatečnou srozumitelnost řeči pro okolí. Hlasová únava – objevuje se po dlouhém mluvení, které vyžaduje zvýšené hlasové úsilí. Snížený hlasový rozsah – při zpěvu se objevuje problém s vyzpíváním horních tónů, pacienti si stěžují na únavu a bolest v hrdle. Afónie – objevuje se postupně nebo náhle. Pacient šeptá, protože ztratil hlas, má pocit sucha v hrdle a každý pokus o hovoření je spojen s výrazným úsilím a námahou. Zlomy ve výšce a síle – objevují se náhle, hlas jako by nebyl pod kontrolou, poloha hlasu se... poloha hlasu... *(šeptá)* poloha hlasu se nepředvídatelně... ach... bla bla bla... objevují se náhle, hlas jako by nebyl pod kontrolou, poloha hlasu se nepředvídatelně mění, přeskakuje do fist... do fistulového... do fistulového hlasu – typické pro mmm... přeskakuje do fistulového hlasu, což je typické... eh... přeskakuje do fistulového hlasu... do fistulového hlasu – typické při mutaci. Hlas tvořený s vypětím – označujeme jakou tlačenu... *(změní dikci)* tlačenu fonací, pacient si stěžuje na stáhnuté hrdlo, má problém se začátkem fonace... má problém se začátkem fonace, udržením hlasu, chybí mu stabilita, má pocit zvýšené tenze a... *(změní dikci)* zvýšené tenze a únavy ze zvýšeného hlasového úsilí při mluvení. Tremor... tremor... *(změní dikci)* tremor... tremor... tady

si udělám tečku... tremor. Třes, slabý hlas, pacient je neschopen udržet hlas na jedné úrovni, ve stejné výšce a síle. Huhňavost neboli rhinolalie se projevuje změnou rezonance zvuku hlásek při ar... *(změní dikci)* se projevuje změnou rezonance zvuku hlásek při artikulaci... projevuje změnou rezonance... zvuku... se projevuje změnou rezonance *(změní dikci)* se projevuje změnou rezonance zvuku hlásek při artikulaci. Je častým příznakem u dětí předškolního a mladšího školního věku. Nazalita sama o sobě je fyzi... *(přeřekne se)* fyzio... fyzio... nazalita sama o sobě je fyziologická, *(polohlasem)* při řeči se v různé míře uplatňuje rezonance dutiny ústní, nosu a nosohltanu. Nazalita je patologicky snížená, když se zmenší prostor rezonančních dutin, nebo když je nepřiměřeně zvýšená činnost velofaryngeálního... velo... faryn... ge... ehm... nebo když je nepřiměřeně zvýšená činnost velofaryngeálního mechanismu. To je taky výraz tohleto. Patologicky zvýšená je nosovost tehdy, když je velofaryngeální mechanismus nedostatečný, nebo je přítomná perforace patra a zvýšeně uniká vzduch do rezonanční dutiny nosu a nosohltanu. *(podívá se do kamery; pokýve hlavou)* To je všechno. Mimochodem budu to potom muset přechist na jeden záťah?

No...

Bylo by to dobrý, že jo?

Bylo by to dobrý.

No, pokusím se, ale když se to nepodaří, nedá se nic dělat!

To je úplně jasný.